

Gospodar in gospođinja

LETO 1934

12. SEPTEMBRA

ŠTEV. 37

Še o letošnji sadni trgovini

Omenili smo že enkrat, da je nastala v letošnji sadni trgovini velika zmeda. Vendar pa smo mislili, da se bo zadeva uredila, preden se glavni izvor prične. Toda zmeda je vsak dan večja, tako da niti sadni trgovci in izvozniki niti producenti ne vedo kod ne kam. Krivice, ki jih mora letos prestati naš sadjar in sploh naše sadno gospodarstvo, so prevelike, da bi mogli molčati.

Vse slovensko časopisje že več nego šest tednov dan na dan kaže na krivca teh nečudenih razmer, pa brez uspeha. Dognano je, da je vsega tega kriv Prizad (Priviligirana izvozna družba v Belgradu), ki hoče sadno trgovino monopolizirati, kar pa je v največjo škodo našemu sadnemu gospodarstvu. Doslej je bilo sadje edini pridelek, ki je imel še kolikortoli dobro ceno. Zaradi nečudenega postopanja Prizada takoj v početku izvozne kampanje, je pa cena našemu sadju tako odnehala, da se skrbno spravljanje in razbiranje komaj še izplača. Pa pride še hujše, kar bo imelo sabe posledice tudi za bodočnost. Med tem, ko se je pri nas izvažanje oviralo, ste neovirano izvažali sadje v Nemčijo, Romunija in Madjarska, ki ste zasedli važne postojanke, katere so imeli prej naši sadni trgovci.

Sedaj imamo še samo eno nado, da se bo namreč izvoz zimskih jabolok, ki se bo šele začel, kaj bolj obnesel in kolikortoliko popravil škodo, ki je bila prizadeta našemu sadjarstvu pri izvozu ranega sadja. Žal, da so pa tudi že glede tega na dnevnem redu homatije in nejasnosti. Prizad namreč trdi, da se morajo ta jabolka

izvažati v predpisanih zabojih, češ, da tako zahteva Nemčija, izvozniki pa hočejo izvažati v razsutem stanju (alla rinfusa), ker se pri tem načinu obeta vsaj skrbmen dobiček, med tem ko pomeni izvoz v zabojih gotovo izgubo. Tako tudi v tem vprašanju ni enotnosti in soglasja in se je opravičeno bati, da bodo tudi cene zimskim jabolkom tako slabe, da bo producent silno oškodovan in z njim seveda tudi naše narodno gospodarstvo.

Ker se danes še ne ve kako se bo ta zadeva vredila, in kako se bo sploh izvoz zimskega sadja vršil, svetujemo našim sadjarjem veliko previdnost. Ako se jim bo zdela cena zimskim jabolkom sedaj jeseni nesprejemljiva, naj jih ne zavržejo za slepo ceno, ampak naj vsaj vse trde, neobčutljive, zimske in spomladne sorte, shranijo za poznejšo prodajo. Take sorte bi bile zlasti bobovec, mošangar, boskoopski kosmač, krivopecelj, sploh sorte, ki nerade gnijejo in se obdržijo v shrambi brez posebne škode čez novo leto.

Seveda, to bo mogoče storiti le tisti, ki ima primerno shrambo ali skladišče. Mnogo je pa odvisno od bratve, od razbáranja in od načina, kako so jabolka v shrambi nakopičena. Le skrbno obrana jabolka popolnoma brez vsakega madeža ali okvare, se bodo v shrambi dobro držala. V razmeroma suhem in čim bolj hladnem (do 3°C nad ničlo) prostoru se jabolka prav dobro drže, ako so previdno nasuta v primerne pregrade, čeprav pol metra ali še bolj na debelo. Pregrade naredimo lahko kar na tleh, ako so suha in popolnoma

varna pred vodo. Pokrijemo jih le s suho slamo, ali pa naredimo lesen pod, ki naj bi bil dvignjen nekoliko nad pravimi tlemi, tako da laško kroži pod njim zrak. Kjer je treba shraniti mnogo jabolok, naredimo pregrade še v eni vrsti nad spodnjimi. Na ta način se spravi mnogo jabolok na razmeroma majhnem prostoru. Da se prepreči gniloba, je potrebno, da shrambo pred uporabo temeljito osnažimo: stene prebelimo, in nazadnje ves prostor zažvepljamo. Vrhu tega moramo pa jabolka, preden jih za

stalno spravimo v shrambo, prav pazljivo prebrati in odstraniti, kar je količkej sumljivo.

Marsikdo pa pri najboljši volji ne more jabolok shraniti, ker nima shrambe. Za take slučaje pa priporočamo sušenje. Še vedno je bolje, da sadni pridelek na ta način obrnemo v prid, nego da bi ga zavrgli za slepo ceno. Ne vemo kaj še pride in kako prav nam bodo hodili jabolčni krljji. Lepo sušena roba se bo brez dvoma tudi lahko prodala.

Proračun krme za zimsko krmljenje goveje živine

Zadnjič smo na tem mestu omenili, da je treba za uspešno krmljenje goveje živine pozimi pred vsem poznati vse razpoložljive zaloge pridelanih krmil. Da vsakdo dožene pravočasno, koliko znašajo zaloge krmil, ki so namenjene za prekrmljenje goveje živine čez zimo, naj postopa tako-le. Morda ob deževnem vremenu, ko ni mogoče delati zunaj, naj še v tem ali v začetku priložnjega meseca presodi in premeri prostore, ki ga zavzemajo krmila. Pred vsem naj dožene prostornino sena, ki je glavna ali temeljna krma za govejo živino. Največkrat imajo senene kope obliko kocke, kvadrata ali prizme. Njih prostornine dobimo, če zmnožimo njih dolžine, širine in višine. Pri kocki so merska števila njene dolžine, širine in višine enaka, pri kvadru ali prizmi različna. Ko nam je znana prostornina, ki ga n. pr. zavzema seno, potem računamo lahko celotno težo sena, če pomnožimo najdeno prostornino izraženo v kubičnih metrih s težo enega kubičnega metra sena. Koliko tehta kubični meter sena in drugih krmil, je bilo navedeno zadnjič v članku pod naslovom: Koliko krmil si pridelal za zimsko krmljenje goveje živine (glej »Gospodar in gospodinja« št. 36 z dne 5. sept. 1934).

Podajmo se z gospodarjem, ki ima

v svojem hlevu tri krave po 500 kg žive teže, eno dvoletno junico 300 kg težko in eno enoletno junico težko 200 kg, v njegove prostore, kjer so shranjena posamezna krmila. Tamkaj je kopa sena iz boljšega travnika, ki je 7 m dolga, 2,5 m široka in 3 m visoka. Poleg te kope je druga kopa sena iz slabših travnikov ali senožeti, ki je tudi 7 m dolga, 4 m široka in 3 m visoka. Kopa otave je 4 m dolga, 2,5 m široka in 3 m visoka, kopa deteljnega sena pa je 4 m dolga, 3 m široka in 3 m visoka. Slama zavzema 6 m dolg, 6 m širok in 2 m visok prostor. Podobno kakor za seno in slamo doženemo tudi mere za pleve, posušeno strniščno in mlado pokošeno deteljo, krmsko peso, strniščno repo, korenje, krompir itd. Iz vseh zabeleženih podatkov računamo na to količino posameznih krmil. — Sena iz boljših travnikov je $7\text{ m} \times 2,5\text{ m} \times 3\text{ m} = 52,5\text{ m}^3$. Ker se je bila radi deževnega vremena košnja nekoliko zapoznila, je bila trava iz boljšega travnika že nekoliko prezrela vendar pa še v dovolj ugodnem vremenu posušena in spravljena, radi česar se lahko računa, da je 1 m^3 tega nležanega sena 90 kg težek. Celotni pridelek sena iz boljšega travnika znaša potemtakem 4725 kg in po odštetju še 10 odstotne zgube na teži tekom

zime pa 4242 kg. Pri nadaljnjem računanju dobimo, da je 5292 kg sena iz slabejših travnikov, 2040 kg otave, 2816 kg deteljnega sena, 2800 kg slame, 12.000 kg krmne pese, 200 kg ovsenih plev, 2600 krompirja, 500 kg strniščne in mlade posušene detelje. Ves krompir, ovsene pleve, strniščna in mlada posušena detelja, strniščna repa, ki je še na njivi, in 4000 kg krmne pese so krmila za prašiče. Od pridelanega ovsa pride v poštev za govejo živino 100 kg in prav toliko tudi ječmena. Otrobov pa bo za govejo živino okrog 150 kg. Pri določevanju teže lahko postopamo bolj natančno, ako izrežemo iz senene kope 1 m³ sena in ga posebej stehtamo. Tudi pri krmni pesi, krompirju in strniščni repi pridemo do točnih podatkov, ako 1 m³ krmne pese itd. odmerimo in stehtamo.

Zdaj ko poznamo težo posameznih krmil, lahko preračunamo, če bodo zadostovala za prekrmljenje goveje živine čez zimo ali ne. Prekrmiti je treba tri krave in dve junici. Na kravo in dan računamo 15 kg suhega sena, za dvoletno junico 13 kg, za enoletno junico pa 7 do 9 kg. Nekaj sena bo treba tudi za teleta, ker so krave breje in bodo tekom zime telile. Kolikor bo telic, ostanejo za plemensko rejo.

Vsa zaloga sena znaša skupno 14390 kg. Za tri krave je potrebno dnevno 3×15 kg = 45 kg, za dvoletno junico 12 kg in za enoletno junico 8 kg, torej skupno na dan 65 kg sena. Če delimo celotno zalogo sena s številom za dnevno krmljenje živine potrebnega sena, dobimo število dni, za katere zadostuje ves pridelek sena, to je v našem primeru 14390 : 65 = 221 dni. Ker začne zimsko krmljenje pri ugodni jeseni sredi oktobra in traja do konca aprila ali največ do sredine maja, lahko računamo, da traja doba za zimsko krmljenje največ 200 do 210 dni. Zato smemo računati, da preostane za krmljenje telet in prehod od zelene k suhi krmni in od suhe k zeleni krmni 715 do 1365 kg sena. Poleg sena imamo za zimsko krmljenje še 8000 kg krmne pese. Ako se odločimo krmiti na dan

kravam do 10 kg in junicam po 5 kg, torej skupno dnevno 40 kg krmne pese, potem nam zadostuje krmna pesa za 200 dni. Če pa bi morda začela krmna pesa gniti, potem jo bo treba prej pokrmiti in zvišati dnevno količino za krave na 15 do 20 kg na glavo. Poleg navedenih krmil bomo po potrebi pokladali tudi po nekoliko zrezane slame, vendar pa ne toliko kot hranilno pač pa kot polnilno krmo. Bolj bi prihajala slama v poštev, če bi primanjkovalo seno.

Iz celotnega proračuna razvidimo, da je obsežnih krmil dovolj v zalogi za zimsko krmljenje. Nedostajajo pa močna krmila, ki bodo vsekakor potrebna in umestna takoj porodu krav, ako jih hočemo v mladovni dobi spraviti do one najvišje mlečnosti, za katero je vsaka krava po svojem pokolenju sposobna, in ako je cena mleka primerna in se pokladanje močnih krmil poleg drugih tudi izplača. Kakor hitro se z enim in drugim slagamo, si je treba nabaviti močna krmila, v kar pridejo v poštev pred vsem oljne tropine. Prej navedena množina ovsa in ječmena bo treba zmlati v zdrob in jih uporabiti za krmljenje telet pred in po odstavi. V isti namen so določeni tudi domači otrobi. — P.

---

g Celjski prašičji sejem. Dovoz prašičev na ta sejem, je bil izredno velik in je znašal 373 živali. Cene so bile sledeče: Prašiči 6—7 tednov stari po 65 do 75 Din kos, 2—3 mesece 100—200 Din, 3—4 mesece 230—300 Din, 4—5 mesecev 300—320 Din, 6—7 mesecev 380—400 Din, 8 mesecev do 1 leta 500—650 Din. Vzlie precej živahni kupčiji je bilo prodanih komaj 82 rilcev; manjkali so pač tuji kupci.

Demant v kurjem želodcu. Pariški listi poročajo, da je neki kmet v okolici S. Clouda le dni zaklal petlina. Žival so oskubili, črevesa pa hoteli vreči mački na gnojišče. Gospodinja, ki je bila zaklala žival, pa je opazila v zadnjem trenutku neki svetlikajoči se predmet. Vzela ga je v roko, ga umila ter ugotovila, da je imel petelin v želodcu dragocen diamant. Kako je žival pozobala dragotino, ne ve nihče pojasniti in tudi lastnika žlahtnega kamna bo menda težko zaslediti.

Skrb za letošnji krompir

Krompirja je letos dovolj, samo težko ga bo spraviti, ker močno gnije. Tako tožijo kmetje. Res je, da je neprestano deževje zadnjih tednov slabo vplivalo na zoritev gomolja in da je marsikateri kmet bil primoran izkopati ga v mokrem vremenu, zato je s takim pridelkom križ. Pa tudi če ga izorje ob suhem vremenu, ni krompir tak, kakor bi moral biti, ker je letos peronospora na krompirišču prehitro uničila liste in je gomolje vsled tega slabo dozorevalo. Sicer se pa tudi klice peronospore selijo iz listov v gomolje in ga okužijo. Tako napadeno začne potem gniti že v zemlji ali pa potem, ko ga spravimo. Zato bomo morali biti letos pri spravljanju krompirja skrajno previdni, da nam ne bo preveč gnil na kupih. V to svrho moramo že sedaj ukreniti vse, da ga obvarujemo pred gnilobo.

Krompir izkopavamo šele tedaj, ko je krompirišče ali krompirjevka že popolnoma suha. To je znak, da je že vsa hrana iz listov po steblovju prešla v gomolje in so na njem dozorela tudi očesa. Popolnoma dozorelo gomolje ne gnije tako rado kakor nedozoreno. Za izoravanje krompirja nam služijo posebni izoravači, ki jih pritrdimo lahko na vsak železni plug. S to pripravo se gomolje spravljajo iz zemlje, ne da bi se ga kakorkoli poškodovalo. Sicer se pa pri nas izorava krompir tudi z navadnim plugom, s katerim pa moramo previdno postopati, da si ne napravimo preveč škode.

Ob lepem vremenu pustimo krompir na njivi dan ali dva, da se nekoliko osuši in zemlja odpade. Potem ga zvozlmo domu, kjer ga pod streho ali pod kakim kozolcem razgrnemo, da se na prepihu dobro presuši. To sušenje naj bo letos kolikor mogoče dolgo, kajti pridelok je močno voden in podvržen gnilobi. Tuptatam ga je nekoliko premetati in odbrati gnilo gomolje, da ne okuži zdravega. Predno ga spravimo za zlmo, ga skrbno preberemo.

Prebiranje krompirja jeseni je velike važnosti za ohranitev pridelka in za prihodnjeletno saditev. Predvsem moramo odbrati za seme krompir iz najbolj zdravih njiv. Nadalje, navadimo se že enkrat saditi cel krompir, ne da bi ga rezali; za to je pripravno gomolje jajčje velikosti; tako tudi navadno najmanj gnije. Da mora biti to popolnoma nepoškodovano se razume samoobsebi. Druga odbira velja krompir za krmo: sem spada vse drobno, narazano, obgrizeno ali drugače poškodovano gomolje. Prašičem lahko pokrimo tudi malo nagnilo gomolje, zato moramo tega ločiti posebej, kajti to ne traja dolgo. Nagnile dele seveda izrežemo in zmečemo na kompost, ne na hlevski gnoj. Da treba krompir za krmo kuhati ali pariti, ve dobro vsaka gospodinja. Ostali delebejši krompir je za domačo uporabo in za prodajo. Opozarjamo tu na napako, ki jo žal delajo pogosto naši kmetje. Med krompirjem za prodajo pustijo namreč obgrizen, nasekan ali drugače poškodovan krompir. To je v kupčiji velika napaka, kajti kupci navadno ne marajo takega blaga ali ga pa plačajo slabše kot popolnoma nepoškodovanega. Zato je nujno priporočati vsem, da postavijo na trg samo dobro izbrano gomolje, saj za ostalo je na kmetiji vedno dovolj prilike za koristno uporabo.

Najvažnejše delo je pa spravljanje krompirja za zlmo. Tu ne moremo biti dovolj previdni z njim zlasti letos, ko ni prav zdrav. Spravimo ga lahko v hram ali pa v zasipnice. Posebno bomo morali paziti, da prostori v hramu niso vlažni ali celo mokrotni in ne zatohli. Take shrambe moramo najprej temeljito očistiti in razkužiti, najbolje jih pobeliti z apnom. Koristno je tudi par dni pred spravljanjem krompirja prostor dobro zapreti in zamašiti vse špranje ter v njem zažgati nekoliko žvepla. Žveplov dim zamori vse klice in tako razkuži ves prostor in vse luknje. Krompir

spravljamo seveda pozneje, oktobra ali celo novembra, ko je nastopil že mraz; do tedaj naj se pa le suši pod skednjem, kjer se najmanj kvari. Ko ga polagamo v hram, postavimo na tla deske, da ne pride na zemljo ali na mrzel beton. Tudi ob zidu je dobro položiti deske, ker mu tedaj vlaga in mraz manj škodujeta.

Tla, kamor polagamo krompir, potrosimo s prahom žganega apna, nato naložimo plast krompirja, ki jo po vrhu potrosimo z apnom, drugo plast gomolja in zopet apno, tako da je ves krompir ž njim obdan. Živo apno je brez dvoma najboljše sredstvo za ohranitev krompirja zdravega. Zlasti letos nujno pripočamo kmetom, da se ga poslužijo v čim večji meri, da ne bodo spomladi razočarani vlekli gnilo gomolje iz hrama. Pripomniti pa moramo, da živo apno obvaruje krompir pred znunanjo gnilobo. Če je pa gomolj okužen po notranji gnilobi, ga apno ne more ozdraviti; pač pa prepreči, da se ta bolezen ne širi na drugo zdravo gomolje.

Kdor ima več krompirja, da ga ne

more spraviti v hram, ga ohrani v zasipnicah. Pravilno naprav. zasipnice, izkopane kvečjemu 50 cm globoko, tla in stranice obdane s slamo, napolnimo s krompirjem kvečjemu poldrugi meter na visoko. Tudi tu potrosimo posamezne plasti z žganim apnom. Vedeti pa moramo, da je gomolje del žive rastline, ki diha ves čas in zato potrebuje zraka, da se ne zaduši. Za prezračevanje krompirjevega kupa položimo na dno jame dve deski, ki tvorita trikotni rov za dovajanje svežega zraka od spodaj. Šele nato zasipljemo krompir v jamo. Kup krompirja se proti vrhu zoži v sleme, na katero postavimo žrd, dolg okrogel kol, in vse skupaj pokrijemo 15 cm na debelo s slamo, na njo pa naložimo 15 cm zemlje. Ko smo to nekoliko stlačili in zbili z lopatami, je kup gotov. Sedaj potegnemo žrd ven in tako dobimo zgornji rov za prezračevanje. Na ta način je omogočeno krompirju, da lahko v jami diha, ne da bi se pokvaril in začel gniti. Tako pravilno spravljamo krompir v zasipnice, ki jih pozimi ob hudem mrazu še bolj pokrijemo z zemljo. L.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Za slabe zobe

Vprašanje: Imel bi rad strojček za rezanje sirove zelenjadi in sadja; kje bi ga dobil in koliko velja? Ali je v ta namen uporaben stroj za rezanje mesa?

Odgovor: Za rezanje sirovega sadja in zelenjadi (za presno uživanje) so naprodaj razni dobri stroji. Žal jih pa v Ljubljani (in pri nas sploh) nima še noben trgovec v zalogi, ker je še premalo povpraševanja in ker so stroji razmeroma dragi (od 100 do 150 Din).

Če imate strojček za klobase, ozir. meso že doma, ga lahko uporabljate tudi za drobljenje zelenjadi, vendar se v ta namen ne obnese kdovekaj.

V splošnem si za enkrat pomagamo vsi s strgalniki (ribežni), ki so poceni

in ki prav dobro delajo. Na takem strgalniku lahko drobno nastrgamo jabolka in hruške ter večino zelenjadi kakor korenje, zeleno, redkev, kolerabo, repo, peso itd. Tudi zelje in ohrovt lahko nastrgamo (če je trda glava) ali pa ga z nožem drobno narežemo. Strgalniki so za majhne količine celo pripravnější nego stroji, ker se dajo hitro in lahko umiti ter nas ne zamujajo s sestavljanjem in razstavljanjem. Bolj mehke zelenjadne in sadne plodove (jagode, paradižnike) pa pretlačimo skozi sito, da dobimo kašnato obliko.

Strgalnike dobite v vseh trgovinah z železnino; stroj pa lahko naročite v trgovinah z železnino v Ljubljani, ki bi vam ga preskrbela iz inozemstva. Cene ni mogoče točno povedati vnaprej. Za orehe je treba imeti poseben

(običajni) strojček, ki ni drag. Dobe se sicer tudi univerzalni stroji, od katerih en sam opravlja vse vrste rezanja in mletja, vendar tak ni tako dober kot zgoraj omenjeni, ki opravlja samo eno delo.

KUHINJA

Možganova juha. Ker so možgani vsi dovolj mehki mi lahko služijo za juho, goveji telečji ali svinjski. Možgane denem v zajemalki v vrelo vodo, nato jih operem v mrzli. S takim ravnanjem se kožica na njih rada odloči. Osnazene možgane sesekljam ter denem v rumeno redko prežganje, pridenem drobno zrezano čebulo in zelenega petršilja ter nekaj časa pražim. Nato počasi zalivam, pridenem muškatovega cveta in pustim, da še dobro prevre. K juhi ali na juho dam na kocke zrezan opečan kruh ali zakuham žličnike ali emoke.

Priželjeva juha. Priželje denem najprej za nekaj minut v mrzlo vodo. Nato ga prekuham v slani juhi ali kropu. Da se shladi, ga denem v mrzlo vodo. Shlajenega zrežem na rezance. V kozici napravim bledorumeno prežganje, kateremu pridenem drobno zrezano čebulo in zelenega petršilja. Nato zalivam počasi z juho ali kropom, dobro mešam da se prežganje zgladi in da ni štrukeljev. Ko nekaj minut vre, pridenem zrezan priželje, zakuham široke rezance, ter pustim še en četrt ure vreti. Za duh pridenem vejico majarona ter še okisam.

Jabolčna pogača. Žemljicam odribam skorjo, ter jih zrežem na tanke rezine. Jabolka olupim in jih tudi na ploščice zrežem. Kozo v kateri jih pečem namažem s surovim maslom ali mastjo. Nato skladam vrstoma in menjaje, kruhove rezine, jabolčne rezine potreseš vsako jabolčno plast s sladkorjem, cimetom in rozinami. Ko je kozica napolnjena, vlijem na zmes en četrt litra vina oslajenega s sladkorjem in odišavljenega s cimetovo skorjico, odrezkom limonine lupine in s par narezljivimi klinčki. Nato denem v pe-

čico ter pečem kake pol ure. Pogaco stremem na krožnik in potreseš s sladkorjem.

Češpljev kipnik. Dvanajst dkg surovega masla mešam s šestimi rumenjaki. Nato pridenem dvanajst dkg sladkorja in dvanajst dkg orehov. Ko je vse dobro premešano, qdišavim z drobno zrezanimi limoninimi olupki in s par nageljevimi klinčki ter pridenem 10 dkg drobtin in sneg iz šestih beljakov. Obliko za torte ali okroglo kozico namažem s surovim maslom ter stremem zmes vanjo. Po vrhu naložim razpolovljene češlje ter spečem v pečici. Pečem pol ure.

ga Kako snažimo stare pozlatitve, da dobe svoj prejšnji sijaj? Lahko uporabljamo v ta namen milnico, lugasto sol ali salmijak. Najbolj sigurno se snaženje opravi z vinskim cvetom. Pri snaženju zlatih bordur, ročnih izdelkov ali na svilo uvezenih vzorcev nam služi mehka ščetka, katero namočimo v nekoliko segreti vinski cvet in previdno izpiramo po zlatu. Na ta način bo zlato vezenje dobilo svoj polni blesk, pa tudi barve svile (blaga) postanejo zopet svetle in žive. Pri čiščenju lesenih pozlatitev (okvirjev) delamo tako: Najprvo pozlatimo kakor navadno vsa poškodovana, odrgnjena mesta z novim zlatom. Nato razpustimo 35 gr lugaste soli (potaše) v četrtinki vode, precedimo tekočino skozi pivnik, zmočimo s to vodo prav narahlo jazbečev rep ter ž njim previdno brišemo po pozlatitvi sem in tja. Takoj nato umijemo pozlatitev z gobo, namočeno v čisti vodi, moramo pa dobro zmočiti in zbrisati, da spravimo proč lužno sol, ki bi drugače škodovala pozlatitvi. H koncu polijemo z vodo in jo pustimo odteči. Ko je suho, zdrgnemo s toplo krpo. Ravno tako čistimo vsa oljnata zlata dela, samo da jih končno prevlečemo z zlatim firnežem iz vinskega cveta, nato pa še z maslnim firnežem.

Izposojati si denar je bolezen, posojati je pa norost.

Pokorščina postavam je največja svoboda na svetu.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

g Ljubljanski živinski sejem 5. t. m.
Sejm ni bil posebno obiskan in je bil dogon bolj slab. Prignanih je bilo 112 konj, 52 volov, 56 krav, 29 telet in 331 prašičkov za rejo. Kupčija je bila razmeroma dobra in so sejmarji pokupili 24 konj, 52 volov, 28 krav, 12 telet in 80 prašičkov. Cene so ostale neizpremenjene, le prašički so se podražili na 150—280 Din za kos.

g Dunajski prašičji sejem 4. t. m.
Tega dne je bilo na sejm pripeljanih 8887 pršutarjev in 4319 špeharjev, skupno 13.206 glav, od tega iz Avstrije 6788, iz inozemstva pa 6418 glav. Cene so bile v šilingih po 8 Din za kg žive teže: prvovrstni špeharji po 1.40—1.43, stari 1.25—1.30, kmetški 1.36—1.45, križani 1.40 do 1.50 šil.; pršutarji 1.20—1.58, srednjetežki 1.32—1.38 šilingov. — Sejem je bil v začetku miren, proti koncu pa zelo slab. Domači pršutarji so se v primeri z minolm tednom pocenili za 3—5 grošev (25—40 par), poljski pršutarji so narasli za 5—7 grošev, prvovrstni madjarski za 10 grošev, srednjetežki kmetški špeharji 6—8 in angleški križani za 2—5 grošev pri kilogramu.

g Mariborski prašičji sejem 7. t. m.
Dovoz prašičev na ta sejem je bil precejšen in je znašal 306 glav, toda kupčija je bila slaba, kajti prodanih je bilo samo 107 kosov. Cene so bile precej nizke: 5—6 tednov stari prašiči po 55 do 80 Din, 7—9 tednov stari 100—120 Din, 3—4 mesece 180—200 Din, 5—7 mesecev 250—350 Din, 8—9 mesecev 400 do 450 Din, eno leto stari 500—600 Din. Kilogram žive teže so plačevali po 5—6 Din, mrtve pa 8.50—10 Din.

CENE

g Ljubljanski živilski trg. Živil na ljubljanskem trgu je vedno dovolj in so jim cene precej nizke. Meso: govedino prodajajo po 8, 10 in 12 Din kg, teletino po 12—16 Din, svinjino po 14 do

20 Din. Piščanci stanejo po kakovosti od 24—32 Din par, jajca so se podražila na 1.25 par. Zelenjava vse vrste je poceni. Obilica sadja pritiska na ceno. Jabolka so po 2—3 Din kg, hruške 4—5 Din, grozdje po 3—4 Din, breskve po 5—6 Din kg. Gobe stanejo celo po 1 Din kg, zdravi jurčki so pa znatno dražji. Začetkom meseca je kupčija v Ljubljani bolj živahna, medtem ko začne proti koncu gospodinjam primanjkovati denarja.

g Ljubljanska blagovna borza. Prometa v žitu je malo, vsak se zalaga samo z najpotrebnejšim, kajti nikdo ne more predvideti, kako se bodo cene razvile. Te so odvisne od našega izvoza pšenice, o katerem se še dandanes ne ve, kam se bo usmeril. Na ljubljanski blagovni borzi nudijo blago v vagon-skih pošiljkah postavljeno na vsako slovensko postajo, plačljivo v 30 dneh po naslednjih cenah: pšenica baška 79 do 80 kg po 157.50—160 Din za 100 kg, 80 kg po 160—162.50 Din; koruza popolnoma suha po 150—152.50 Din, moka baška »0« po 255—260 Din, banatska »0« po 260—265 Din.

g Svetovni pridelek pšenice. Mednarodni kmetijski zavod v Rimu je sedaj izdal svojo najnovejšo cenitev letine pšenice na severni poluti (brez Rusije in Kitajske), ki znaša 78—79 milijonov ton ali za 7—8 milijonov ton manj kot lani. V severni Ameriki je letos pridelek za poldrug milijonov ton manjši od lanskega, ki je bil itak že razmeroma slab. Iz Rusije so poročila nezanesljiva; vtis pa je, da bo tamkajšna letina pšenice kljub povečani površini le srednja, ker je vzadnjem času suša zadela nekatere rodovitne pokrajine. Zato bo izvoz le majhen. — Letino v Evropi cení zavod na 396 milijonov stotov (prejšnja cenitev 400 milj. stotov.). To sočasni uvodni podatki iz 17 evropskih držav. — Lani je bil hektarski donos v Evropi rekorden s 17 stoti na ha, letos pa znaša komaj 12.7 stota.

PRAVNI NASVETI

Prevzem dolga in zaščita. S. F. Š. Kupili ste posestvo in ste obenem z njim prevzeli dolg, ki ste ga odplačevali v smislu dogovora med posojilnico in prejšnjim lastnikom posestva. Ste kmet in vprašate, če spada ta dolg pod zaščito. — Po našem mnenju spada ta pod zaščito samo v slučaju, če je bil dolg napravljen pred 20. aprilom 1932 in če je bil prodajalec posestva, od katerega ste dolg prevzeli, v času zadolžitve kmet.

Šolnina. S. K. Oče je oproščen državnega davka, ker ima 10 otrok. Sindijak pa mora plačevati razne takse v tej ali oni obliki. Zanimате se, kaj določa čl. 5. točka 6 zakona o taksah. — Mislite najbrž na oprostitev šolnine. Te pa ne morete biti oproščen, ker zakon oprostivne šolnine ne dopušča. Osnova za plačevanje šolnine je seštevek neposrednih davkov roditeljev učenca. Če so pa starši oproščeni davkov, se določi šolnina po idealnem predpisu davka. Citirani člen zakona o taksah se ne nanaša na šolnino.

Sosedove smreke ob travniku. A. V. S. Sosed je na travniku tik vašega travnika nasadil smreke. Bojite se, da vam bodo, ko zrastejo uničile del travnika s senco. Vprašate, če morete kaj ugovarjati. — Za sedaj ne morete ugovarjati. Pač pa boste lahko obsekali korenine, ki bodo morda rastle v vašo zemljo in veje, ki bodo segale v vaš zračni prostor. Če boste mogli dokazati, da vam je vsled smrek nastala kakšna škoda, boste pač lahko zahtevali odškodnino.

Rentnina in samoupravne doklade. S. A. D. Od obresti, ki jih prejimate od zneska, ki ste ga posodili, morate plačevati 12% državno rentnino. Poleg te so vam pa naložili tudi avtonomne doklade. Radi bi vedeli če ste jih dolžni plačati. — Dolžni ste plačati avtonomne doklade, ki so naložene na rentnino. Samoupravni doklad je oproščena samo rentnina, ki se pobira posredno po dolžniku in 8% rentnina, ki jo plačujejo vdove in siromašne osebe.

Skrajšan rok posestnika. Z. B. P. Ali ima mladenič, ki je podedoval po očetu posestvo in mora preživljati mater, pravico do skrajšanega roka? — Zakon določa, da se onim, ki se hranijo sami ali ki so sami ter so podedovali poljedelsko posestvo, ki ga morajo osebno obdelovati, ali ki so podedovali obrt, ki ga morajo sami voditi, skrajšuje rok službe v stalnem kadru na devet mesecev. Kot edin hranitelj ma-

tere bi bili oproščeni, če na leto plačujete manj kot 120 dinarjev neposrednega davka in če je mati nad 45 let stara ali, če je mlajša pa je nesposobna za delo.

Skrajšan rok. J. Š. K. Oče je služil v Avstriji 3 leta. Starejši brat, ki je prvenc, služi polni rok. Ali ima drugi sin, ki je bil pri letošnjem naboru tudi potrjen za popolni rok, pravico do skrajšanega? — Ker niste navedli rojstnih podatkov očeta in obeh sinov, je točen odgovor nemogoč. Ugibati pa nima smisla.

Vojaški rok četrtega sina. A. P. O. Oče ni bil vojak. Prvi sin je odslužil popolni rok, drugi je bil potrjen na polni rok, a je bil po štirih mesecih vojaške službe odpuščen in spoznan za stalno nesposobnega. Tretji je bil pri lanskem naboru potrjen, a še ni vpklican. Četrti je bil pa letos potrjen. Kateri ima pravico do skrajšanega roka? — Če bi bil tudi drugi sin odslužil polni rok, bi imel tretji pravico do skrajšanega roka. Tako pa nima ne tretji in tudi ne četrti, ker nista pred njima dva brata po vrsti odslužila popolnega roka.

Zgradarina. J. M. Pečate se nekoliko s kmetijstvom, nekoliko pa tudi z obrtom. Ali ste dolžni plačati zgradarino? — Dolžni ste jo plačati. Zgradarine bi bili oproščeni, ako bi se izključno pečali s kmetijstvom.

Menjalna pogodba. I. H. K. Menjalna pogodba o menjavi zemljišč je zavezana taksi kakor kupna in prodajalna pogodba. Državna taksa znaša 4%. Samo zamenjava zemljišč z namenom, da se posestva zaokrožijo za interese kmetijstva, ni zavezana tej taksi, temveč le taksi za potrdilo. Poleg državne takse se pobira od prenosa nepremičnin tudi banovinsko takso 1 in pol odstotka. Pogodbo morate predložiti v 15 dneh po sklepu davčni upravi radi odmere takse, sicer bi morali plačati poleg redne takse še trikratno kazensko takso. Poleg originala pogodbe, na katerem morajo biti podpisi overljeni, sta potrebna še dva prepisa, eden za davčno upravo, drugi pa za zemljiško knjigo. Če niste večji pisarja pogodb in nimate primernega obrazca, jo boste težko pravilno napravili. Zato bo pa boljše, da se obrnete na advokata ali notarja.

Nova hiša in zgradarina. I. H. D. Imate nekaj zemlje in novo hišo, pa bi radi vedeli če boste oproščeni zgradarine. — Popolnoma ne boste oproščeni pač pa posestniki novih hiš uživajo neke davčne olajšave. Ako ste zgradili hišo po 31. decembru 1931, boste plačevali 12% zgradarine.